

Yttrandefrihet eller inte?

En analys av svensk medias debatt om Nya Tidens deltagande inför
Bokmässan 2016

Av: Cecilia Cedlöf

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSG31
Termin: Höstterminen 2016
Handledare Andreas Tullberg & Frida Nilsson
Omfång: 12 021 ord

Abstract

Temat för Bokmässan i Göteborg den 22–25 september år 2016, var yttrandefrihet. Tidningen Nya Tider var inbjuden vilket skapade stora rubriker i svensk media och debatten kom att handla om vad yttrandefrihet innebär och var gränsen går för vilka som skulle få delta eller inte under Bokmässan. Yttrandefriheten är grundlagsskyddad i Sverige och återfinns i RF, TF och YGL med olika innebörder, trots detta finns det en förvirring i vad det innebär. Syftet med denna uppsats är att analysera hur svensk media argumenterar om att tillåta Nya Tider delta eller inte utifrån argument om yttrandefrihet. För min studie har jag använt Ulf Petäjäs avhandling *Varför yttrandefrihet?* där han presenterar fem teoretiska argument för rättfärdigandet av yttrandefrihet: *sanningsargumentet, demokratiargumentet, toleransargumentet, autonomiargumentet I och autonomiargumentet II*. Fyra av dessa teoretiska argument har jag valt att använda som min metod; idealtyper för rättfärdigandet av yttrandefrihet och utifrån det har jag skapat ett analyschema där jag placerat in citat från tidningsartiklar för att analysera debatten. Analysens resultat uppvisar att debatten kom att handla om hur yttrandefriheten skall bemötas för politisk extremism. Där majoriteten av tidningsartiklarna menade att yttrandefriheten är viktig att hålla fast vid oavsett och därför bör även Nya Tider få delta på Bokmässan.

Nyckelord: *Yttrandefrihet, Nya Tider, Bokmässan 2016, mänskliga rättigheter, Ulf Petäjä, idealtyper.*

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
1.2	Material och avgränsningar	2
1.2.1	Primärmaterial	3
1.3	Bakgrund	3
1.4	Svensk grundlag	4
2	Litteraturoversikt och tidigare forskning	6
3	Teori och metod	8
3.1	Inledning	8
3.2	Teori	8
3.3	Metod	9
3.4	Analyschema för yttrandefrihet	11
3.5	Idealtyper för yttrandefrihet	12
3.5.1	Sanningsargumentet	13
3.5.2	Demokratiargumentet	14
3.5.3	Toleransargumentet	15
3.5.4	Autonomiargument I	16
4	Analys	18
4.1	Expressen: "Därför bojkottar jag bokmässan"	18
4.2	Aftonbladet: "Vänstern måste sluta vingla"	21
4.3	Dagens Nyheter: "Europas spöke hemsöker även Bokmässan"	24
4.4	Svenska Dagbladet: "Yttrandefriheten går på bokmässa"	27
5	Resultat och diskussion	30
5.1	Resultat	30
5.2	Diskussion	32
	Referenser	34

1 Inledning

Bokmässan i Göteborg som ägde rum den 22–25 september 2016 hade tema yttrandefrihet och det väcktes stor medial uppmärksamhet kring tidningen Nya Tider och deras medverkan. Debatten uppstod efter att Nya Tidars inbjudan till Bokmässan drogs tillbaka av arrangören sedan denna inbjudan mötts av stark kritik. Arrangören backade dock sedermera med hänvisning till avtalet om monterbokning, och Nya Tider fick därmed delta på mässan. Det blev en omfattande medial debatt gällande frågan om yttrandefrihet och Bokmässans beslut där många tidningar och journalister hade delade åsikter om det var rätt att tillåta Nya Tider att delta. Jag har därför valt att skriva min uppsats om yttrandefriheten i Sverige och mitt fokus kommer att riktas till denna fråga utifrån debatten inför Bokmässan i Göteborg.

2016 var året då den svenska tryckfrihetsförordningen firade 250 år och regeringskansliet skrev på sin hemsida att ”Den är inte bara äldst i sitt slag i världen. Den har också gett Sverige en stark tradition av oberoende press och är en oomtvistad grund för ett demokratiskt styrelseskick.”¹ Yttrandefriheten är grundlagsskyddad och finns i RF, TF och YGL med olika innebörder men ändå kritiserades närvaron av Nya Tider på Bokmässan och skapade stor dramatik i hela landet. Alla hade något att säga om yttrandefrihetens innebörd och det är just det som är intressant i hur det uppmärksammades i svensk media; vad yttrandefrihet betyder och att yttrandefriheten tolkas olika. Utöver detta har även Sverige lagar att förhålla sig till gällande hets mot folkgrupp, hatbrott, diskrimineringsbrott som är gränser för yttrandefrihet. Ändå rådde det delade meningar om yttrandefrihetens gränser, dess betydelse samt var och vem som har rätt att yttra sig.

1.1 Syfte och frågeställning

Mitt syfte med denna uppsats är att undersöka svensk media och dess framställande av yttrandefrihetens betydelse. Det finns en stark tilltro till yttrandefrihet men också delade meningar kring dess betydelse och gränser. Jag kommer av den anledningen att analysera den

---

¹ Ingen angiven skribent, 2016-06-02, ”Svensk tryck- och yttrandefrihet firar 250 år” *Regeringskansliet*. [Senast besökt: 2016-12-29].

mediala debatten gällande Nya Tidens deltagande på Bokmässan i Göteborg, där den offentliga debatten lyfte det till att handla om yttrandefrihetens innebörd. Jag undersöker därför hur svensk media skrev om Nya Tider, om vad yttrandefrihet betyder, hur de ställde sig till tidningens deltagande och vad de valde att lyfta som argument i diskussionen om yttrandefrihet.

Frågeställningen lyder som följer: *vilka argument lades fram i den mediala debatten om Nya Tidens deltagande på Bokmässan 2016 gällande yttrandefrihet?*

1.2 Material och avgränsningar

Mitt primärmaterial består av tidningsartiklar från svensk media och jag valde att göra en avgränsning i mitt sökande av artiklar till cirka en månad av debatten. Det var under denna period de för debatten utlösande händelserna ägde rum (Bokmässans indragande av inbjudan till Nya tider och sedan mässans ändring av det förra beslutet). Det innebar att mitt fokus hamnade på artiklar från slutet av augusti till slutet av september år 2016 då mässan ägde rum i slutet av september och debatten var som störst strax innan. Att jag valde en så lång tidsperiod var för att jag bedömt det vara nödvändigt för att olika aspekter av debatten skulle kunna lyftas på varierade sätt. Mitt val föll då på fyra tidningsartiklar (debatt-och ledarinlägg) för att de tydligt skrev om Nya Tidens deltagande i relation till yttrandefrihet. De debatterar om viktiga aspekter för studien såsom åsikter angående Nya Tider, vad yttrandefrihet innebär och var gränsen går samt om Nya Tidens deltagande överhuvudtaget är acceptabelt – på vilka grunder i så fall utifrån yttrandefriheten.

Från denna tidsperiod augusti och september finns det ett stort utbud av tidningsartiklar som diskuterar frågan om yttrandefrihet och Nya Tidens deltagande. Närmare bestämt fick jag upp 55 600 träffar på Google, vilket även bekräftar att detta var en stor debatt i svensk media. Det är en fördel att den mediala övervakningen var mycket aktiv ur materialsynpunkt, det tyder på att det fanns många som hade något att säga om frågan. Dock försvårade det stora utbudet av material hur jag skulle avgränsa mig. Jag valde därför att fokusera på tidningsartiklar; debatten där var tillräckligt omfattande och materialet var bäst lämpat för min studie. Samt med anledning att det var lätthanterbart och artiklarna innehöll ett ställningstagande i frågan. Ytterligare en avgränsning som jag gjorde, var att jag inriktade mig på de största tidningsredaktionerna för både dags- och kvällspressen i Sverige: Dagens Nyheter/Svenska Dagbladet/Aftonbladet/Expressen. De fyra artiklarna i studien valdes för att de representerade

olika åsikter, var skrivna i de mest framträdande tidningarna och för att jag ville uppvisa en mångskiftande bild av den svenska debatten om Nya Tidens deltagande.

1.2.1 Primärmaterial

Mitt primärmaterial består av tidningsartiklar (debatt-och ledarinlägg) där debatten om Nya Tidens deltagande på Bokmässan diskuteras. De fyra artiklarna jag valt att undersöka lyfter frågan om ett deltagande utifrån dess roll som utställare, som medborgare i Sverige, protest mot Bokmässans arrangörer och kritik mot dem som inte ställer ut. Med andra ord representerar de olika parter och åsikter i debatten. Tidningsartiklarna jag valt för min studie är:

Lisa Bjurwald skrev inlägget ”Därför bojkottar jag bokmässan” i Expressen den 22 september 2016 eftersom hon själv hade en plats på Bokmässan, men valde att ställa in eftersom Nya Tider skulle delta.²

En månad tidigare, den 22 augusti 2016 skrev Åsa Linderborg i Aftonbladet ”Vänstern måste sluta vingla”, där hon förespråkar yttrandefrihetens viktiga roll och att individer inte får ifrågasätta någons yttrandefrihet.³

Gunnar Ardelius är ordförande för Författarförbundet och han skrev i Dagens Nyheters kulturdebatt den 20 september 2016, artikeln ”Europas spöke hemsöker även Bokmässan”. Ardelius menar att yttrandefriheten är något Sverige borde värna om och skriver att Bokmässan är ett viktigt forum som inte borde bojkottas p.g.a. ett fåtal extremister. Trots att journalister utsätts för hot bör de stå upp för det fria ordet.⁴

I Svenska Dagbladets ledare den 21 augusti skriver Tove Lifvendahl artikeln ”Yttrandefriheten går på bokmässan” som kritiserar arrangören Bok & Biblioteks vd Maria Källssons ”magkomfort”. Det Lifvendahl kritiserar är att hennes agerande inte är förtroendeingivande på så vis att politiska falanger på Bokmässan behandlas olika.⁵

1.3 Bakgrund

Jag kommer i detta avsnitt presentera tidningen Nya Tider och Bokmässan i Göteborg för att skapa en förståelse för den tidning och kontext som min uppsats har i fokus. Detta är Nya Tidens

---

² Bjurwald, Lisa, 2016-09-22, ”Därför bojkottar jag bokmässan”, *Expressen*.

³ Linderborg, Åsa, 2016-08-22, ”Vänstern måste sluta vingla”, *Aftonbladet*.

⁴ Ardelius, Gunnar, 2016-09-20, ”Europas spöke hemsöker även Bokmässan”, *Dagens Nyheter*.

⁵ Lifvendahl, Tove, 2016-08-21, ”Yttrandefriheten går på bokmässan” *Svenska Dagbladet*.

beskrivning av sig själva på sin hemsida under fliken ”om Nya Tider”:

Nya Tider är en nyhetstidning som granskar makteliten, besöker rättegångar och rapporterar de viktigaste nyheterna från Sverige och världen med unik information och från folkets perspektiv. Spännande läsning med ett politiskt inkorrekt och ärligt innehåll – som en veckotidning ska vara.⁶

Tidningen skriver på sin hemsida att de inte tillhör någon organisation och är partipolitisk obundna. Enligt dem själva vill de ge en mer nyanserad bild av nyheter där även politisk inkorrekthet är inräknat. Nya Tider vill även skriva om det som utelämnas av den gamla tidens medier och slopa den ”friserade” bilden av nyhetsflödet.⁷ Tidningen startades år 2012 av Vávra Suk som också är chefredaktör. De har sedan år 2013 statligt presstöd och år 2015 fick de 2 900 000 svenska kronor i presstöd. Tidningen ges ut veckovis och har cirka 3100 prenumeranter.⁸

Bokmässan i Göteborg äger rum varje år i september under fyra dagar och är Nordens största mötesplats för bok- och biblioteksbranschen. Den startade år 1985 och har idag runt 100 000 besökare årligen. Bokmässan har olika teman varje år och 2016 var temat, yttrandefrihet. Mässan består av bl.a. seminarier och montrar där du kan tala med författare och organisationer, du hittar även litteratur med allt från barnböcker till nobelpristagare (som även har gästat mässan).⁹

1.4 Svensk grundlag

Jag kommer i detta stycke att framlägga svensk lagstiftning gällande yttrandefrihet som återfinns i både RF, TF och YGL. I den svenska regeringsformen (RF) står det att ”Var och en är gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet, dvs. frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor” (2 kap. 1 § RF). Yttrandefrihet i tal och skrift regleras i två av Sveriges grundlagar nämligen: tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

YGL (1991:1469) tillkom 1991 som den fjärde grundlagen. Lagen innefattar yttrandefrihet i radio, tv, bloggar, video och andra tekniska upptagningar. YGL innebär att du nästan är helt fri till att säga vad du vill och den är till för att säkra fritt meningsutbyte och

---

⁶ Ingen angiven skribent, ”Om Nya Tider” *Nya Tider*.

⁷ *ibid.*

⁸ Vávra Suk, 2015-02-17, ”Högre presstöd uppnått”, *Nya Tider*.

⁹ Ingen angiven skribent, ”Bokmässans historia”, *Bokmässan*.

allsidig upplysning i Sverige (1 kap §1). Det finns även begräsningar och yttrandefrihetsbrott i YGL. Det återfinns i TF som endast gäller för TF men YGL (kap 5 § 1) hänvisar till brottskatalogen i TF, därmed är den gemensam för de båda grundlagarna. Både för YGL och TF gäller ett krav på dubbel straffbarhet för yttrandefrihetsbrotten, det måste alltså vara föreskrivet straff för gärningen i både grundlagen och vanlig strafflag.

2 Litteraturöversikt och tidigare forskning

När jag fördjupat mig i detta ämne, har jag också upptäckt att det finns ett stort omfång av forskning när det kommer till frågan om yttrandefrihet och dess betydelse. Det jag även förstått är att det mesta av forskningen kopplar yttrandefrihet starkt till utveckling i demokratiska stater. Flera framgångsrika filosofer som Voltaire, Dahl, McNair, Nozick, Rawls och Habermas har skrivit om yttrandefrihet i relation till frihet till eller från staten, som en förutsättning för demokrati eller frågan om kommunikation mellan staten och befolkningen. Det finns även forskning som beskriver yttrandefrihet från ett annat perspektiv, nämligen i relation till rasistiska organisationer, men det faller utanför min uppsats fokusområde. En tredje aspekt av yttrandefrihet som det även finns en del forskning kring är förhållandet mellan yttrandefrihet och media, medias inverkan och uppfattning om gränsdragning av yttrandefrihet. Jag har dock som sagt valt att främst fokusera min uppsats till det förstnämnda, nämligen yttrandefrihetens betydelse för individer och samhälle.

I min undersökning har jag fokuserat mitt sökande av tidigare forskning till avhandlingar, kurslitteratur och vetenskapliga artiklar i relation till yttrandefrihet i den svenska kontexten. Det har i sin tur hjälpt mig att bygga en större förståelse för situationen och varit användbart när jag gjort min studie av primärmaterialen. Jag har valt att avgränsa mitt material till 2000-talet och framåt för att skapa en mer aktuell bild av det politiska klimatet. Jag är väl medveten om att flertalet av mina källor är från början av 2000-talet och att den svenska kontexten troligtvis har förändrats. Trots detta har jag valt att använda dem för att skapa en förståelse för den svenska kontexten, dess bakgrund och framställande av yttrandefriheten. Forskningen berör även frågan om yttrandefrihetens betydelse, var gränser går samt massmedias roll i bidragandet av yttrandefrihet.

Ulf Petäjäs avhandling från 2006 "Varför yttrandefrihet"¹⁰ har varit till stor användning för min studie vilket kommer framgå mer ingående i teori- och metoddelen. Dessutom har en vetenskaplig artikel "Freedom of expression in the digital transition"¹¹ av Ulla Carlsson varit

---

¹⁰ Petäjä, Ulf, 2006, *Varför yttrandefrihet? Om rättfärdigandet av yttrandefrihet med utgångspunkt från fem centrala argument i den demokratiska idétraditionen*, Göteborg, Intellecta Docusys.

¹¹ Carlsson, Ulla, "Freedom of expression in the digital transition: Speech at the European Symposium on Media Policy 2015, Oslo 20 November 2015." *Journal Of Media Business Studies* 13, no. 3 (July 2, 2016).

till stor hjälp för min studie till att skapa en förståelse för medias inflytande över staten och medborgarna i dagens samhälle. Då Petäjä talar mer om yttrandefrihetens betydelse i en stat diskuterar Carlssons artikel den nya mediala tiden i relation till yttrandefriheten. Jag använder mig till största del av Petäjä men jag har även använt Carlsson för att komplettera min förståelse för medias betydelsefulla roll i dagens digitala värld. Carlsson lyfter det mediala argumentet för yttrandefrihet, där det finns två skilda typer; *demokratidrivnen* yttrandefrihet och *marknadsdriven* yttrandefrihet. Den förstnämnda (vilken också förespråkas av Petäjä) är den som är eftersträvansvärd i ett samhälle, att utbildning och kritiskt tänkande är viktiga faktorer för att utveckla yttrandefriheten samt för att individerna skall vara bra demokratiska medborgare. Mediaövervakningen är viktig för yttrandefrihetens existens och för främjandet av demokrati men även för att involvera befolkningen i den demokratiska processen. Detta utmanas av den *marknadsdrivna* yttrandefriheten som utvecklats via globaliseringen och driver frågor i förhållande till privata intressen snarare än de offentliga för medborgarna, och hotar även statens roll. Detta återkopplar även till mitt fall om Nya Tider, den mediala övervakningen och yttrandefrihetens betydelse. Därför har jag haft användning för hennes forskning.¹²

Även kurslitteraturboken *Politisk kommunikation och demokrati*¹³ har varit användbar utifrån kapitlet ”Politikens medialisering” av Malin Nilsson som fokuserar på medias mer inflytelserika roll på civilsamhället och den politiska processen, där hon också förklarar hur mediasystemet ser ut i Sverige. Där hon menar att journalistiken har förändrats och att det idag finns ett större vinstintresse där media drivs av konkurrens.¹⁴ Även Ulf Petäjä har skrivit ett kapitel ”Yttrandefrihetens gränser” i denna bok, vilket behandlar frågan om yttrandefrihetens gränser och liknar till stor del det som han senare skriver i sin avhandling.¹⁵ Petäjä har skrivit mycket på området yttrandefrihet såväl avhandlingen som vetenskapliga artiklar om dess betydelse och gränsdragningar.¹⁶

Jag anser att min studie på ett vis kan vara ett utvecklande bidrag inom forskningen för yttrandefrihet, då jag från en aktuell situation i Sverige analyserar den mediala debatten utifrån yttrandefrihetens betydelse i relation till Nya Tidars deltagande på Bokmässan. Samtidigt lutar jag mig förstår också mot den tidigare forskningen då jag använder mig av Petäjäs avhandling för att utveckla min forskning vidare inom ämnet.

---

¹² Carlsson, 2016, s. 191ff.

¹³ Hans Bengtsson (red.), *Politisk kommunikation och demokrati*, Lund: Studentlitteratur.

¹⁴ Nilsson, Malin, 2001, ”Politikens medialisering”, i Hans Bengtsson (red.), *Politisk kommunikation och demokrati*, Lund: Studentlitteratur, s.141.

¹⁵ Petäjä, Ulf, 2001, ”Yttrandefrihetens gränser”, i Hans Bengtsson (red.), *Politisk kommunikation och demokrati*, Lund: Studentlitteratur.

¹⁶ Sidansvarig Hanna Carmvall, senast uppdaterad: 2008-04-04 ”Publikationer Ulf Petäjä” *Högskolan i Karlstad*.

3 Teori och metod

3.1 Inledning

Ulf Petäjäs doktorsavhandling *Varför yttrandefrihet?* undersöker och granskar fem kända teoretiska argument om rättfärdigandet och betydelsen av yttrandefrihet utifrån en demokratisk idétradition. Det finns som Petäjä belyser ingen konsensus kring vilka argument som rättfärdigar yttrandefrihet och alla argument skiljer sig genom vilka skäl som värdesätter yttrandefriheten.¹⁷ Sverige är en etablerad demokrati och enligt Petäjä tenderar frågan om yttrandefrihet att diskuteras i relation till gränsdragningen för yttrandefrihet, men för att ens kunna diskutera dess gränsdragning förutsätter det att det först är utrett varför det är värdefullt.¹⁸

Kommunikation är enligt Petäjä en viktig byggsten för demokrati och därmed bör samhällen förstå vikten av fri kommunikation där information skall finnas tillgänglig och spridas utan större ingrepp. ”Ett demokratiskt samhälle främjas av att det existerar en kommunikationsprocess som är pålitlig i betydelsen att den innehåller åsiktsmångfald.”¹⁹ Petäjä menar också att utan yttrandefrihet, kan inte massmedia uppfylla funktioner såsom att upplysa befolkningen, vara ett forum för den offentliga debatten, granska makthavarna eller framföra politiska åsikter.²⁰ Petäjä anser därför att det är av större betydelse att tala om de värden som yttrandefriheten vilar på än att diskutera dess gränsdragning. Yttrandefriheten får därför enligt Petäjä aldrig tas förgiven eller sluta motiveras då det kan vara en fara för demokratin genom att odemokratiska tankar kan få större inflytande.²¹

3.2 Teori

Jag har i min undersökning valt ut fyra teoretiska argument (av fem) från Petäjäs avhandling till att utgöra både min teori och metod. För att studera gränsen för yttrandefrihet måste vi

---

¹⁷ Petäjä, 2006, s.20.

¹⁸ Petäjä, 2006, s.13f.

¹⁹ Petäjä, 2006, s.176.

²⁰ Petäjä, 2006, s.15.

²¹ Petäjä, 2006, s.12.

acceptera att vi har att göra med argument. Jag har valt dessa fyra argument om varför yttrandefrihet är värdefullt för att de passar min studie då de presenteras utifrån olika filosofers perspektiv och framför rättfärdigandet av yttrandefrihet i demokratiska stater.

Petäjä använder dessa teorier som reella argument och kallar dem för realtyper då dessa går att återfinna i vårt samhälle.²² Jag har däremot valt att tolka och benämna dem som idealtyper för yttrandefrihet då de representerar olika perspektiv av rättfärdigandet för yttrandefrihet. Varför jag benämner dem som idealtyper är främst p.g.a. att jag brukar de teoretiska argumenten från filosoferna som mitt analysverktyg (metod) i genomförandet av min studie. De fyra teoretiska argumenten har därmed blivit en konstruktion av fenomenet yttrandefrihet som jag beskriver i följande avsnitt.

3.3 Metod

Idealtyper är ett analysverktyg som brukar förknippas med sociologen Max Weber. Det kan dock inte ses som en modell som till fullo återspeglar verkligheten. Metoden är enligt Weber utformad för att vara ett analytiskt instrument för att renodla specifika drag av en företeelse och därefter formulera hypoteser. Vidare anser Weber att begreppsbildning skall ske med idealtyper, de syftar inte till specifika personers tankar eller handlingar utan kan beskrivas som ”historiska individer” som representerar samhällseliga och historiska förhållanden. Sverre Moe skriver att den weberianska idealtypernas funktion är att uppvisa ett komplicerat sakförhållande, där en skall försöka förstå de värderingar som ligger till grund för företeelsen.²³ Själva syftet är att studera effekterna av idéerna i samhället, och forskaren är fri till att bilda sin egen uppfattning av begreppen.²⁴

Jag ämnar inte i min studie att förstå själva grunden av företeelsen yttrandefrihet eller skapa hypoteser av yttrandefrihetens betydelse och innebörd. Utan jag vill att metoden, idealtyper skall hjälpa mig till att kategorisera citat från media om hur de lyfter frågan om yttrandefrihet. Jag har därför valt att använda mig av Bergström och Boréus idealtyper som innebär en rekonstruktion av idésystem. Det som är utmärkande för idealtyper är att det enligt Bergström och Boréus finns en typologi som är väsentlig för respektive ideologi. Idealtyper används inte enligt denna variant för att formulera hypoteser utan fungerar som ett raster som

---

²² Petäjä, 2006, s.20.

²³ Moe, Sverre, 1995, *Sociologisk teori*, Studentlitteratur, Lund, s. 36.

²⁴ Moe, 1995, s.37.

skall läggas över texterna.²⁵ I min analys placerar jag debattartiklarnas citat i de fyra teoretiska argumentens (idealtyperna) fack gällande yttrandefrihet i relation till Nya Tiderns deltagande på Bokmässan.

Det som kan uppstå med denna metod är att vissa argument från debattartiklarna inte kan placeras in i någon av idealtyperna. Jag anser inte att det är ett problem utan snarare uppvisar det ett resultat och att det möjligtvis kan finnas en lucka i den tidigare forskningen om yttrandefrihet. Det möjliggör till att finna nya aspekter att uppmärksamma om yttrandefrihetens betydelse i relation till mitt fall, Nya Tiderns deltagande på Bokmässan.

De fyra teoretiska argumenten *sanningsargumentet*, *demokratiargumentet*, *toleransargumentet* och *autonomiargumentet* som Petäjä nyttjar, kommer jag att använda som mina idealtyper av företeelsen yttrandefrihet. Dessa har jag valt för att de passar väl in med uppsatsens syfte: att lyfta argument om yttrandefrihet, individens inflytande samt vilken roll samhället och staten har för yttrandefriheten. Dessutom använder Petäjä dessa i flera av sina vetenskapliga texter för att belysa betydelsen av yttrandefrihet, och han anser att dessa argument för rättfärdigande av yttrandefrihet är de mest framstående inom yttrandefrihetsdiskursen.²⁶ Därför har jag valt att använda dem som både min teori och metod då jag också undersöker den svenska kontexten i frågan om yttrandefrihet. Något att ta i beaktande under läsningen av min studie är att de argument som Petäjä framställer endast är liberala argument avgränsat till en fungerande demokrati. Detta är passande då han lyfter frågan utifrån en svensk kontext och därför anser jag att det inte nödvändigt att problematisera detta i sammanhanget. Dock tar jag upp denna eventuella brist av anledningen att det kan finnas andra värden än demokrati och liberala stater som spelar roll för yttrandefrihet.

Alltså är mina idealtyper det Petäjä kallar för teoretiska argument för yttrandefrihetens betydelse, och kan förstås som olika idéer kring yttrandefrihet. Jag använder dem dock som en analysmetod för att undersöka den mediala debattens åsikter i frågan om yttrandefrihet. För detta har jag skapat ett analyschema för att uppvisa hur argumenten skiljer sig i frågan om yttrandefrihet. Det är utifrån schemat som jag analyserar mitt primärmaterial, hur artiklarna skriver om yttrandefrihet och deras uttalanden om Nya Tiderns deltagande jämfört till idealtyperna.

---

²⁵ Bergström, Göran & Boréus, Kristina, 2015, *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig textanalys*, 3:e uppl.: Studentlitteratur, Lund, s.150f.

²⁶ Petäjä, 2006, s.22.

3.4 Analysschema för yttrandefrihet

Jag kommer här att presentera analyskemat för idealtyperna gällande yttrandefrihet utifrån fyra kategorier som jag konstruerat. Efter analyskemat kommer ett stycke där det presenteras vad som är utmärkande för respektive syn på yttrandefrihet.

<i>Teoretiska argument</i>	<i>Individens roll</i>	<i>Syn på åsikter</i>	<i>Syn på samhället</i>	<i>Inskränkning av yttrandefriheten</i>
<i>Sanningsargumentet</i>	Söka efter sanningen med ett öppet sinne och ifrågasätta.	Nedtysta inte åsikter, då det kan försvåra för sanningssökandet. Utmana åsikter, då förbättras den intellektuella förmågan.	Söka sanningen är samhällets primära mål.	Omständigheter som kan leda till brottsliga handlingar. Yttranden i folkmassa som upprör. Yttringar som skadar andra.
<i>Demokratiargumentet</i>	Vara insatta i det offentliga för att vara självstyrande då makten utgår från folket.	Tillåt alla åsikter av offentliga intressen därför inte censurera, för alla har rätt att ta del av alla åsikter för att förstå om de styr korrekt.	Politiska och offentliga åsikter finns tillgängliga för det allmännas bästa.	Yttranden som direkt förespråkar våld mot staten, grupper av medborgare, samhället eller enskilda individer.
<i>Toleransargumentet</i>	Lyssna på andra för att acceptera olika åsikter.	Sprid alla mixade åsikter och censurera inget för högre tolerans av åsikter.	Förutsätter demokrati i samhället för att de strävar efter pluralism bland åsikter.	Omständigheter som krig eller risk för krig och yttranden som förräderi mot nationen.
<i>Autonomiargumentet</i>	Att de är autonoma och rationella varelserna som står i centrum i samhället.	Alla har rätt till all information i samhället = distributiv rättvisa. Fler och mer åsikter/information är bättre.	Staten är skyldig att leverera information till samhället.	Staten får begränsa yttrandefriheten om det är för att individers förmåga till rationalitet är begränsade av förhållandena.

Sanningsargumentet, *demokratiargumentet*, *toleransargumentet* och *autonomiargumentet* delar en uppfattning om att yttrandefrihet finns för att främja utveckling i ett samhälle. Det skiljer dem även; vilka åsikter samhället skall ta del av, var gränsen för yttrandefrihet går och vilka begränsningar som bör göras. *Sanningsargumentet* menar att det skrivna ordet inte kan skada på samma vis och där finns inga begränsningar, medan det som sägs bland folk kan leda till mer missnöje och uppror. Så fort det skadar en annan eller leder till våld skall yttrandefriheten begränsas.²⁷ Samtidigt som det mesta av information bör återfinnas i samhället för att människor skall komma närmare sanningen.²⁸ *Demokratiargumentet* är inte lika tillåtande då det endast räknar in politiska och offentliga åsikter till skyddet av yttrandefrihet, andra yttranden som inte främjar demokrati och demokratiprocessen ingår inte i det skyddet.²⁹ Inskränkningar är tillåtna om yttrandena direkt förespråkar våld mot samhällets olika skikt.³⁰ *Toleransargumentet* menar att allt skall finnas i samhället oavsett vad det innehåller eftersom det kommer att främja människors förmåga till tolerans och pluralism³¹ medan vid krig är toleransnivån lägre och därmed kan yttrandefriheten begränsas.³² *Autonomiargumentet* anser att alla individer i samhället har rätt till information för att utveckla sin rationella förmåga, rättigheten till information kan ses som en typ av distributiv rättvisa (då alla har rätt till det).³³ Staten har i detta argument en skyldighet att leverera. Därför är inskränkning av yttrandefriheten endast tillåtet om individens rationalitet förhindras.³⁴

3.5 Idealtyper för yttrandefrihet

Jag kommer nu beskriva de fyra idealtyperna mer ingående utifrån Petäjä. Han benämner dem som fyra teoretiska argument, men jag använder dem som idealtyper för min studie. Jag har också valt att dela upp dem i de fyra kategorierna som jag använder för att analysera debatten om Nya Tider. Petäjä har hämtat sin tolkning från fyra teoretiker. Dessa argument för rättfärdigandet av yttrandefrihet är utifrån hur Petäjä har tolkat argumentens definitioner av fenomenet yttrandefrihet.

---

²⁷ Petäjä, 2006, s.155f.

²⁸ Petäjä, 2006, s.44f.

²⁹ Petäjä, 2006, s.159ff.

³⁰ Petäjä, 2006, s.161.

³¹ Petäjä, 2006, s.70f.

³² Petäjä, 2006, s.164.

³³ Petäjä, 2006, s.77f.

³⁴ Petäjä, 2006, s.156.

3.5.1 Sanningsargumentet

Detta teoretiska perspektiv är utvecklat av John Milton men Petäjä har använt och tolkat det som John Stuart Mill senare utvecklade; att yttrandefrihet i demokratiska stater ger förutsättningen till att upptäcka sanningen i samhället.³⁵

Individens roll

Medborgare i ett samhälle bör ha ett öppet sinne för alla åsikter innan en dömer, och att ifrågasätta åsikter är gynnsamt för främjandet av sanningen.³⁶

Syn på åsikter

Det är viktigt att inte nedtysta någons åsikter, för då kvävs eller försvagas sanningen och en kan missa något värdefullt. Det får inte ske då sanningen har ett högt värde enligt Mill. Åsikterna bör därför ifrågasättas och utmanas konstant för att inte ska förvandlas till fördomar.³⁷ Att tillåta alla åsikter är även det mest lämpliga tillvägagångssättet för att de mer rationella ”sanna” åsikterna skall överleva de mindre rationella.³⁸

Syn på samhället

Sökandet efter sanningen är samhällets primära mål. Samhället gagnas av yttrandefrihet då det också skapar lycka eftersom ens kritiska tänkande utmanas och utvecklas, därmed beror sanningens höga värde på ökad kunskap som i sin tur leder till lycka för samhället.³⁹

Inskränkningar av yttrandefrihet

Omständigheterna är det som avgör om yttrandet skall begränsas. Det innebär att åsikter och yttringar som upprör en folkmassa inte bör tillåtas medan samma åsikt tillåts i tidningar. Detta är för att kontexten spelar roll, om du är hemma och tar del av informationen kan du inte enligt Mill agera på samma vis. Omständigheter som bör begränsas, är att ett yttrande i sig inte är brottsligt utan att det som kan leda till brottsliga handlingar och våld, det bör stoppas av staten. Likaså bör handlingar som skadar andra stoppas och samma gäller handlingar som skadar den nationella säkerheten (spioneri) skall begränsas i den offentliga debatten.⁴⁰

---

³⁵ Petäjä, 2006, s.41.

³⁶ Petäjä, 2006, s.44f.

³⁷ Petäjä, 2006, s.42.

³⁸ Petäjä, 2006, s.45.

³⁹ Petäjä, 2006, s.42ff.

⁴⁰ Petäjä, 2006, s.155f.

3.5.2 Demokratiargumentet

Alexander Meiklejohns argument är ett av det mest kända demokratiargumenten och det är den tolkningen som Petäjä använt sig av, nämligen att yttrandefrihet är gott i relation till demokrati. Det förutsätter att samhället accepterar demokrati som styrelseskick och rättfärdigar yttrandefrihet inom den kontexten.⁴¹

Individens roll

Samhället är självstyrande, det innebär att makten utgår från medborgarna där företrädarna för staten är folkets ”tjänare”. Detta kräver att medborgarna är väl insatta i det offentliga livet.⁴²

Syn på åsikter

Yttrandefriheten skall skydda åsikter som är direkt eller indirekt riktade till offentliga och politiska intressen. Det förutsätter även att medborgarna skall ha tillgång till all information och åsikter för att kunna utpeka om de som styr tar rätt beslut. För att individer skall förstå det offentliga livet de har rätt till bör inga åsikter censureras och detta inkluderar även politiskt farliga idéer. Privat och vinstdrivande kommunikation ges inte samma skydd av yttrandefrihet eftersom det inte tjänar den offentliga sfären utan bidrar till att berika privata intressen.⁴³

Syn på samhället

Yttrandefriheten är en demokratisk samhällsfunktion som arbetar för det allmännas bästa där politiska och offentliga åsikter skall finnas tillgängliga. Därför är det viktigt att samhället tillåter och diskuterar alla åsikter eftersom de som bedömer och tar ställning till yttrandena är befolkningen.⁴⁴

Inskränkningar av yttrandefrihet

Begränsning av yttrandefrihet bör ske av yttranden som direkt förespråkar våld mot staten, grupper av medborgare, samhället eller enskilda individer. Detta för att det kan förminska demokratin och förstöra en pålitlig kommunikationsprocess om det finns för starka uppmaningar till våld i text eller yttrandena.⁴⁵

---

⁴¹ Petäjä, 2006, s.63f.

⁴² Petäjä, 2006, s.159.

⁴³ Petäjä, 2006, s.159ff.

⁴⁴ Petäjä, 2006, s.65f.

⁴⁵ Petäjä, 2006, s.161.

3.5.3 Toleransargumentet

Petäjä har hämtat toleransargumentet från Lee C. Bollinger som menar att om yttrandefrihet finns i ett samhälle leder det till att medborgare och samhället blir mer tolerant.⁴⁶

Individens roll

Han hävdar att det överlag finns en impuls hos individer att åsikter som en inte håller med om, bör censureras och tystas ned, detta är djupt rotat i vårt inre. För att förändra det bör individer lyssna till annorlunda och avvikande åsikter eftersom det förstärker acceptansen och i sin tur ökar toleransen hos individer.⁴⁷

Syn på åsikter

Yttrandefrihetens funktion är att sprida olika åsikter i samhället, därmed används det som ett verktyg till att medborgarnas karaktär skall bli mer tolerant.⁴⁸ ”Toleransen innebär alltså att man accepterar harmlösa, men avvikande handlingar och åsikter, trots att man ogillar dem. Yttrandefrihet, däremot, innebär att även till viss skadliga åsikter tillåts, även om de inte gillas av majoriteten i samhället.”⁴⁹ Bollinger är väl medveten att det är problematiskt att tillåta alla åsikter med det är inte skäl nog att förbjuda dem.⁵⁰

Syn på samhället

Om inte medborgarna kan lyssna på meningsskiljaktigheter fungerar inte demokratin korrekt eftersom samhället förutsätter pluralism, enligt detta argument. Yttrandefriheten skapar därför en miljö och ett samhälle där individer är mer tillåtande och toleranta för skilda åsikter.⁵¹

Inskränkningar av yttrandefrihet

Inskränkningar får göras utifrån omständigheter som krig eller risk för krig. Yttranden i form av förräderi mot nationen bör begränsas då det går emot nationell säkerhet och demokratins grund.⁵² Detta är tillåtna begränsningar, då människor inte har samma toleransnivå när de befinner sig i ett krig och därmed kan det inte förväntas samma nivå av tolerans. Informationsmångfalden skiljer sig med andra ord under krig då omständigheterna är annorlunda i de icke-normala förhållandena.⁵³

---

⁴⁶ Petäjä, 2006, s.69.

⁴⁷ Petäjä, 2006, s.70ff.

⁴⁸ Petäjä, 2006, s.71.

⁴⁹ Petäjä, 2006, s.75.

⁵⁰ Petäjä, 2006, s.76.

⁵¹ Petäjä, 2006, s.70f.

⁵² Petäjä, 2006, s.163f.

⁵³ Petäjä, 2006, s.164.

3.5.4 Autonomiargument I

De sista argumenten, autonomiargument I och autonomiargumentet II som Petäjä använder är utvecklade av Thomas Scanlon. Jag kommer först att beskriva autonomiargumentet I, eftersom det är argumentet jag kommer använda i min studie. Argumentet utgår från en princip (*the Millian Principle*) som Scanlon utvecklat från Mills teori om sanning. Principen säger att ”det finns vissa typer av skador (harms), som trots att de kan relateras till yttranden, inte kan ligga till grund för rättsligt ingripande när det gäller de yttrandena.”⁵⁴ Yttranden som är felaktiga eller är falska övertygelser kan inte tillsättas restriktioner av den anledningen, och yttranden som leder till skadliga konsekvenser får heller inte begränsas av staten.⁵⁵

Individens roll

I detta argument är det individernas autonomi och att de är rationella varelser som är värdefullt, medan statens roll bör vara begränsad.⁵⁶

Synen på åsikter

En förutsättning för att individer utvecklar sin autonomi är att de alla har rätt till all information och åsikter i samhället, detta kan liknas vid en form av distributiv rättvisa. Yttrandefriheten blir därför stark i detta argument då den främjar information till att vara åtkomlig för befolkningen trots att den inte är rationell eller att individer agerar rationellt utifrån informationen. Enligt Scanlon är mer information att föredra i samhället.⁵⁷

Synen på samhället

Autonomiargument hänvisar mer till staten än samhället, då det menar att staten har en skyldighet att överlämna all information (inte välja ut) till samhället och sin befolkning för att ge dem bästa möjligheterna till att vara autonoma och rationella varelser.⁵⁸ Detta bygger på ett socialt kontrakt där individer tillsammans med staten kommer överens om att statens befogenheter skall begränsas gällande makten över informationsflödet. För att staten inte skall kunna göra vad de vill mot befolkningen så skall restriktioner finnas.⁵⁹

Inskränkning av yttrandefriheten

Staten får begränsa yttrandefriheten om det är för att individers förmåga till rationalitet är begränsad av de förhållandena, det gäller exempelvis om en individ via TV eller internet uppger information om hur en tillverkar nervgas. Då får staten enligt det här argumentet begränsa

---

⁵⁴ Petäjä, 2006, s.76.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Petäjä, 2006, s.76f.

⁵⁷ Petäjä, 2006, s.77f.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Petäjä, 2006, s.81.

informationen eftersom det blir en fråga om säkerhet och en ökad risk för våld i samhället. Då risken för skador i samhället ökar, minskar det kapaciteten hos medborgarna att vara rationella.⁶⁰ Alltså måste det finnas goda skäl för att inskränka på yttrandefriheten.

Autonomiargument II av Scanlon som Petäjä använder, anser jag inte var nödvändigt att använda då det är en vidareutveckling på autonomiargument I som jag redan använder i min studie. Autonomiargument II av Scanlon har ett större fokus på begreppet autonomi, där ”rättfärdigandet är baserat på att värdet autonomi är en konsekvens av yttrandefrihet.”⁶¹ I autonomiargument I innebär autonom att det räcker att individen själv definierar sig som detta (alltså en subjektiv uppfattning), medan autonomiargument II handlar om att individer har ett intresse av en miljö där autonoma uppfattningar kan bildas.⁶² Därmed är autonomi en konsekvens av en bra miljö där våra önskningar utvecklas och våra åsikter bör alltså vara ett resultat av en säker kommunikationsprocess.⁶³ Jag har inte valt autonomiargument II av anledningen att det är mer diffust gentemot de andra argumenten utifrån de kategorierna jag valt i mitt analyschema och för att det på ett vis saknar bäring för det jag skall undersöka, det är inte miljö som är viktigt för mig.

---

⁶⁰ Petäjä, 2006, s.165.

⁶¹ Petäjä, 2006, s.82.

⁶² Petäjä, 2006, s.83.

⁶³ Petäjä, 2006, s.85.

4 Analys

Det är i denna del av uppsatsen som jag analyserar mitt primärmaterial och besvarar min frågeställning som lyder följande; *vilka argument lades fram i den mediala debatten om Nya Tidens deltagande på Bokmässan 2016 gällande yttrandefrihet?*

För studien tar jag hjälp av ett konstruerat analyschema för att analysera svensk media utifrån citat som jag valt ut från mitt primärmaterial, fyra tidningsartiklar. Syftet med att analysera citat från tidningsartiklarna är att undersöka om idealtyperna för yttrandefrihet, *sanningsargumentet*, *demokratiargumentet*, *toleransargumentet* och *autonomiargumentet* återfinns i citaten, om någon av idealtyperna är överrepresenterad eller inte kan placeras in i analyschemat samt om yttrandefriheten har olika betydelse. Inom idealtyperna finns det fyra kategorier som jag har undersökt mer noggrant i mina citat, det är de jag presenterat i mitt analyschema: *individens roll*, *synen på åsikter*, *synen på samhället* och *inskränkningar av yttrandefriheten*. Det är via analysen jag besvarar min fråga och lyfter fram hur svensk media argumenterade om Nya Tidens deltagande och yttrandefrihetens betydelse. Jag har valt att dela upp tidningsartiklarna under egna avsnitt för att det skall vara mer tydligt. Jag kommer med hjälp av idealtyperna av yttrandefrihet att placera in citaten i kategorierna som återfinns i mitt analyschema för rättfärdigandet av yttrandefrihet. Detta tillvägagångsätt används för att kunna utläsa ett resultat om vilka argument svensk media lade fram för yttrandefrihet i debatten om Nya Tidens deltagande på Bokmässan.

4.1 Expressen: ”Därför bojkottar jag bokmässan”

I Expressen den 22 augusti skriver Lisa Bjurwald en debattartikel, där hon bojkottar årets Bokmessa med anledning att år 2016 var året då nazisterna kom in i kulturens finrum. Hon kritiserar starkt att Sverige tillåter detta och att det borde uppmärksammas att nazistattacker inte har minskat. Bjurwald skriver följande:

Men i år är inte vilket år som helst. Det är året då den rena nazismen välkomnades in – inte slog eller hotade sig in, notera – i kulturens finrum. Samtidigt som den fortsatte att skörda människors liv och, i mer polerad form, vinna politiska segrar. Jag kan inte med rent samvete bidra till att legitimera en mordisk ideologi.⁶⁴

Med detta sagt vill Bjurwald uppmärksamma och kritisera det som sker i vårt land och omvärld, nämligen den växande nazismen. Debattartikelns övergripande syfte är att uppmärksamma vad som faktiskt sker just nu. Hon använder argument om yttrandefriheten och nazism som anledningar till varför ”en viss tidning” borde stoppas från Bokmässan. Där hon menar att det är i sådana organisationer som nazisterna gömmer sig och de hör inte hemma i kulturens finrum. *Inskränkningar av yttrandefriheten* är enligt *sanningsargument* tillåtet om omständigheterna leder till våld eller handlingar som skadar andra.⁶⁵ Det är just det som Bjurwald försöker uppvisa, att nazisterna använder våld, och för att de förespråkar våld borde de stoppas, men främst borde de förbjudas helt för att nazismen sedan andra världskriget bör motarbetas. Att Sverige tillåter nazister i kulturens finrum på samma villkor som andra är uppseendeväckande, där Bjurwald vidare poängterar:

Vi behöver inte gå längre än så utan kan bara konstatera att vi lever i en ytterst farlig politisk tid – kanske den farligaste sedan 1930-talet.⁶⁶

Bjurwald skriver detta efter att ha beskrivit flera händelser för att visa att det är en farlig tid vi lever i och att vi bör fundera över vad som faktiskt sker. Hon återger följande händelser; en man blev misshandlad till döds i Finland av ett gäng nazister, ett högerextremt parti valdes in i Berlins representanthus och en socialdemokratisk politiker i Skåne som utsattes för ett mordbrandsförsök i sitt eget hem. Detta skulle kunna hänvisas till *individens roll*, i *sanningsargumentet*, nämligen att individer skall sträva efter sanningen med ett öppet sinne och bör utmana åsikter.⁶⁷ Med anledning att hennes artikel innehåller många händelser som hon vill skall påverka läsaren till att uppmärksamma och ifrågasätta (utmana) vad som faktiskt sker. Samtidigt kritiserar Bjurwald att nazismen välkomnats in i kulturens finrum och att flera påstår att den inte existerar längre. Men det är det hon vill uppvisa med dessa händelser: att den finns överallt i den tid vi lever i just nu. Hon menar att nazisterna gömmer sig ”halvhjärtat” bakom

---

⁶⁴ Bjurwald, Lisa, 2016-08-22, ”Därför bojkottar jag bokmässan”, *Expressen*.

⁶⁵ Petäjä, 2006, s.155f.

⁶⁶ Bjurwald, Lisa, 2016-08-22, ”Därför bojkottar jag bokmässan”, *Expressen*.

⁶⁷ Petäjä, 2006, s.44f.

en viss svensk tidning (Nya Tider) som skall delta på Bokmässan och det är ett problem att de är välkomna till Göteborg. Därför skriver Bjurwald att det är en farlig tid vi lever i och att nazismen måste motarbetas istället för att välkomnas och därför bojkottar hon själv mässan. Detta är dock problematiskt i förhållande till *toleransargumentets syn på åsikter*, eftersom det menar att spridningen av skilda åsikter kommer att främja toleransen av åsikter i samhället och förhindra att yttranden censureras trots att en inte håller med om det.⁶⁸ Det Bjurwald gör är just detta, hon vill exkludera nazisterna från kulturens finrum för att hon inte accepterar en mordisk ideologi och för att de gör mycket skada för samhället och individer. Därmed påpekar hennes debattartikel att det främjar intoleransen, än att toleransen skulle öka som *toleransargumentet* menar. Hon skriver även om censur av yttranden:

Varenda tidningsredaktör i Sverige vet att yttrandefriheten inte är absolut. I deras uppdrag ingår nämligen att fatta beslut om att "censurera" just de åsikter som rasisttidningen i fråga sprider.⁶⁹

Synen på åsikter i demokratiargument är intressant att lyfta i relation till Bjurwalds argument om att yttrandefriheten inte är absolut och att Sverige censurerar vissa åsikter. Enligt *demokratiargumentet* skall ett samhälle tillåta alla åsikter gällande offentliga intressen för att vara självstyrande, det krävs därför i ett demokratiskt samhälle att all information finns tillgänglig (det är yttrandefrihet) för att kunna styra samhället på bästa sätt. Likaså får inget censureras av denna anledning heller.⁷⁰ Därmed går Bjurwald emot *demokratiargumentet* gällande censur för hon menar att yttrandefriheten inte är absolut. Men det går också att hitta liknelser med *demokratiargumentet* om varför yttrandefriheten kan inskränkas. *Inskränkningar* är tillåtna om yttranden direkt förespråkar våld mot staten, medborgare eller samhället eftersom det kan underminera kommunikationsprocessens pålitlighet.⁷¹ Det är just det som Bjurwald menar att nazisterna gör, brukar våld och de bör därför stoppas.

Debattartikeln motsätter sig en del till idealtypernas perspektiv på yttrandefrihet. Då Bjurwald försöker uppvisa hur ett accepterande av nazismen som hon inkluderar Nya Tider i är farligt i den tid vi lever i. Hon påpekar att vi måste motarbeta nazismen istället för att välkomna den, därmed kritiserar hon ett accepterande av de högerextrema organisationerna och i detta fall Nya Tider. Däremot, som sanningsargumentet talar om, kan inskränkningar av yttrandefriheten

---

⁶⁸ Petäjä, 2006, s.71 ff.

⁶⁹ Bjurwald, Lisa, 2016-08-22, "Därför bojkottar jag bokmässan", *Expressen*.

⁷⁰ Petäjä, 2006, s.159.

⁷¹ Petäjä, 2006, s.161.

tillåtas på de grunderna hon skriver om, eftersom hon menar att nazisterna brukar våld och därmed skall de stoppas.

4.2 Aftonbladet: ”Vänstern måste sluta vingla”

Åsa Linderborg skriver i Aftonbladet en debattartikel den 22 augusti 2016 om att vi inte bör ifrågasätta individens yttrandefrihet på så vis att vi börjar rucka på denna lagstiftning. Linderborg betonar att yttrandefriheten har blivit en fråga om var gränsen går som citatet nedan beskriver:

Symbolstriderna tar allt syre. Demokratins grundläggande idé – folkets självstyre – är ifrågasatt av massiva krafter, men det är bara yttrandefrihetsfrågor som engagerar oss. Vilka ord får man använda? Vad får man rita? Vem ska få prata var? Så skapas både intolerans och martyrskap.⁷²

Detta citat går i tydlig linje med *toleransargumentet* och *synen på samhället*, idealtypen i likhet med Linderborg menar att samhället skapar intolerans och hat om inte alla åsikter tillåts i ett demokratiskt samhälle. *Toleransargumentet* anser även utifrån *synen på åsikter* att det är mixade åsikter som stärker toleransen hos både individer och samhället, och därför bör samhället/individer lyssna på de åsikterna de inte håller med om. Trots att individer har en förmåga att vilja censurera eller kritisera det som en inte håller med om, vilket kan leda till att den demokratiska grundprincipen om yttrandefrihet ifrågasätts.⁷³ Så skall Nya Tider enligt idealtypen få delta på lika villkor trots att individer inte håller med dem. I och med det utpekar även Linderborg att vi inte kan ifrågasätta andras rätt till att yttra sig:

Det är en demokratisk rättighet att skräna ut Jimmie Åkesson, men vi kan aldrig ifrågasätta hans rätt att hålla möte.⁷⁴

Detta citat kan placeras i *synen på åsikter* utifrån *demokratiargumentet* och *autonomiargumentet* då de båda förespråkar att alla åsikter skall tillåtas för att främja samhällets bästa och för att individerna har rätt till den informationen. *Demokratiargumentet* förespråkar att alla åsikter som är av offentliga och politiska intressen skall finnas tillgängliga i samhället och inte

---

⁷² Linderborg, Åsa, 2016-08-22, ”Vänsterns måste sluta vingla”, Aftonbladet.

⁷³ Petäjä, 2006, s.70ff.

⁷⁴ Linderborg, Åsa, 2016-08-22, ”Vänsterns måste sluta vingla”, Aftonbladet.

censureras då alla har rätt att ta del av åsikterna.⁷⁵ *Autonomiargumentets syn på åsikter* handlar också om att individer har rätt till all information i samhället. Utifrån detta perspektiv är det mer eftersträvansvärt att mer information finns tillgänglig i samhället från flera håll än att åsikter stryps, eftersom det påverkar individernas möjligheter till att utveckla sin autonomi, rationalitet och kunskap.⁷⁶ För att återkoppla till citatet av Linderborg menar även hon att yttrandefrihet skall gälla, då hon poängterar vikten av att diskutera olika åsikter och ställningstaganden i samhället - medborgarna kan skälla ut varandra men aldrig ifrågasätta eller stoppa någons rätt till yttrandefrihet. Detta inkluderar också Nya Tider och deras rätt att delta på Bokmässan.

Petäjä berör något som är intressant i förhållande till detta, Sverige är en etablerad demokrati och han menar att vi har ett större fokus på att diskutera frågan om gränsen för yttrandefrihet trots att yttrandefrihetens betydelse i sig är av större intresse.⁷⁷ Varför det borde vara en diskussion om yttrandefrihetens betydelse är just för att det finns stora skiljelinjer kring vad yttrandefrihet innebär. Detta återkopplar väl till problematiken kring Nya Tider och hela debatten ifall de skulle få delta på Bokmässan, där det var just yttrandefrihetens olika betydelser och definitioner som upptog större delen av debatten och var yttrandefrihetens gräns bör dras. Därför är det som Petäjä skrivit relevant och kan liknas vid vad som skett i detta fall. Carlsson diskuterar även detta problem, att yttrandefriheten i vår globala och mediala värld har en mycket viktig betydelse för demokrati. Hon menar på att yttrandefriheten vilar på institutionella grunder men för att journalistiken skall överleva behöver de ha offentligt stöd (TV, radio och trycka medier). Det är de länder i världen där media får högt stöd från det offentliga som har högre välstånd, demokrati och frihet i förhållande till de index som mäter dessa indikatorer.⁷⁸ Det är även det som Linderborg till viss del debatterar om, värdet av att inte tumma på principen om yttrandefrihet för att det är bland det viktigaste vi har enligt henne. Det skriver Linderborg om i sin debattartikel:

Vår samtid har en trist inställning till samtalets förmåga att övertyga. Ropen att stoppa den obekväma åsikten hörs allt oftare. Som publicist plågas jag av den vänster som vinglar kring de liberala fri- och rättigheter som äldre vänstergenerationer slog sig blodiga för. Det är rättigheter

---

⁷⁵ Petäjä, 2006, s.159f.

⁷⁶ Petäjä, 2006, s.73.

⁷⁷ Petäjä, 2006, s.13.

⁷⁸ Carlsson, 2016, s.192.

som måste vara självklara om vi nån gång ges chansen att bygga ett svenskt samhälle på socialistiska principer. Att tumma på dessa principer redan nu inger inget förtroende.⁷⁹

Detta uppvisar Linderborgs ställningstagande om yttrandefrihetens grund och att åsikter inte skall stoppas i ett samhälle. Detta citat kan återkopplas till idealtypen, *demokratiargumentet* och dess *syn på åsikter*; att alla åsikter skall tillåtas för samhällets bästa. För att det handlar om politiska och offentliga intressen (fri- och rättigheter) så skall de enligt idealtypen existera, eftersom dessa åsikter trots att inte alla håller med dem, verkar för samhällets bästa och ett främjande av demokratin.⁸⁰ Vilket leder in på det citat som avslutar Linderborgs debattartikeln, angående demokrati och kritik mot dem som ansåg att inte Nya Tider skulle få delta:

I Aftonbladets monter ska vi prata om pressofriheten i Turkiet, Polen, Thailand, Ryssland ... Det är ointressant för vilka grupper dessa regimer stryper ordet, problemet är att de alls gör det. Man kan verkligen inte påstå att demokratin är hotad för att Nya Tider inte får ha monter på bokmässan, men det komplicerar onekligen de samtal som ska ljuda under fyra dar.⁸¹

Här försöker Linderborg uppvisa att det inte finns anledning till att förbjuda Nya Tider att delta då det jämförs med stater där demokratin är hotad. Hon poängterar att ordet inte får strypas på det viset eftersom yttrandefriheten skall bygga på allas åsikter och kan kritiseras men aldrig utestängas. Denna åsikt om att anledningen inte är tillräcklig för att *inskränka på yttrandefriheten*, delas även med *demokratiargumentet*, då skälet inte är tillräckligt eftersom att demokratin inte är hotad i Sverige om de skulle delta.⁸² Likaså skulle inte deras deltagande på Bokmässan leda till att nationell säkerhet var hotad eller att omständigheterna skulle leda till våldshandlingar som *sanningsargumentet* godkänner som inskränkning.⁸³ Eftersom demokratin inte är hotad om Nya Tider deltar som hon skriver i citatet ovan och det är inte som i Turkiet där journalister fängslas. Därför ska alla få yttra sig fritt om yttrandefriheten till fullo skall kunna efterlevas. Överlag förespråkar Linderborg yttrandefrihetens viktiga roll i samhället och att individer inte skall begränsas sin rätt till yttrandefrihet. *Toleransargumentet*, att individer utvecklar en tolerans för skilda åsikter och *demokratiargumentet* där åsikter om offentliga

---

⁷⁹ Linderborg, Åsa, 2016-08-22, "Vänsterns måste sluta vingla", Aftonbladet.

⁸⁰ Petäjä, 2006, s.159ff.

⁸¹ Linderborg, Åsa, 2016-08-22, "Vänsterns måste sluta vingla", Aftonbladet.

⁸² Petäjä, 2006, s.161.

⁸³ Petäjä, 2006, s.155f.

frågor skall finnas tillgängliga i samhället är två idealtyper som återkopplas väl till Linderborg och att Nya Tider bör tillåtas för att vi har yttrandefrihet i Sverige.

4.3 Dagens Nyheter: ”Europas spöke hemsöker även Bokmässan”

Gunnar Ardelius som är ordförande för Författarförbundet skriver i DN kultur den 20 september en debattartikel om hur Europa genomgår en vansklidig tid och han inleder texten följande:

Ett intolerant och auktoritärt spöke drar fram genom Europa. Låt oss kalla det demokratins och yttrandefrihetens fiende – en gast. I länder som Polen, Ungern och Turkiet går det utför med oroväckande hastighet. Målmedvetet angrips det öppna samhällets grundfundament, det fria ordet.⁸⁴

Demokratiargumentets syn på åsikter är utifrån detta citat vad som kränks; det fria ordet, trots att offentliga och politiska åsikter skall skyddas av yttrandefriheten. För att ett samhälle skall kunna vara självstyrande kräver det att medborgarna skall vara insatta i det politiska. Det är just det som inskränks utifrån det som Ardelius berör i detta citat, att det på flera platser stoppas. Därför utifrån *demokratiargumentet* är det inte tillåtet att stoppa åsikter som finns till för att främja demokratin och de offentliga intressena eftersom individerna i samhället skall ha tillgång till all information för att kunna utpeka om de som styr tar rätt beslut. Hindras detta genom att ordet stryps för offentliga intressen, kommer det att påverka demokratiprocesserna och det allmännas bästa på ett negativt sätt.⁸⁵

Ardelius fortsätter artikeln med att beskriva situationen i Europa där yttrandefriheten har begränsats i flera länder i vår närhet, så som att journalister och författare fängslas i Turkiet samt att Polens nuvarande regering avskedar personer som jobbar inom public service. Ardelius diskuterar i citatet nedan att även situationen i Sverige har förändrats:

Vi lever mitt i eurokrisens och flyktingströmmarnas tid. Tidigare slog vi svenskar oss gärna för bröstet och menade att Europas problem inte var våra. Men vad är det som händer nu? I våras kom en rapport från Myndigheten för kulturanalys som visar svart på vitt att antidemokratiska

---

⁸⁴ Ardelius, Gunnar, 2016-09-20, ”Europas spöke hemsöker även Bokmässan”, *Dagens Nyheter*.

⁸⁵ Petäjä, s.159ff.

krafter flyttar fram positionerna i Sverige genom att utsätta författare och konstnärer för hat och hot. Vi behöver inse att vårt land inte är vaccinerat mot fascism utan det som sker i världen sker också i Sverige.

Det Ardelius menar är att Sverige måste värna om yttrandefriheten. Han nämner att journalister idag utsätts för hot och att begränsningar av yttrandefriheten också sker i vårt eget land. Ardelius argument om hur situationen ser ut i vår omvärld och i Sverige indikerar till att yttrandefriheten är hotad. Hur han beskriver detta återfinns i idealtypen *demokratiargumentet* och *dess syn på samhället*; att alla åsikter som berör offentliga intressen bör finnas tillgängliga för samhällets bästa.⁸⁶ Det är just det som Ardelius skriver om även i detta citat; hur demokratin hotas om yttrandefriheten inskränks.

Utifrån *toleransargumentet* och *individens roll*, kan detta citat tolkas till att medborgarna bör lyssna på andra individer inklusive åsikter de inte delar, för att lära sig att acceptera och främja åtskillnad av åsikter i samhället.⁸⁷ Dock är det just detta som är ett problem, att individer blir hotade av personer som inte håller med dem, och det innebär enligt detta argument att toleransen är svag bland individer. Därmed skall individer och samhället enligt *toleransargumentet*, lyssna till allas olika åsikter för att förhindra att de som inte håller med en skall påverka en. Detta för att samhällets tolerans ökar om individer accepterar andra åsikter, vilket kan förhindra att individer tar till våld eller hot.⁸⁸ Enligt *toleransargumentet* skulle det minska hot och våld från de som inte delar ens åsikter. Ardelius fortsätter debattera för betydelsen av yttrandefriheten i Sverige och att den fortsättningsvis bör vara starkt företrädd. Citatet som följer sammanfattar situationen för yttrandefrihetens betydelse men också det som Ardelius anmärker, att rädslan för hot inte får påverka att individer yttrar sig annorlunda:

Bokmässan är ett alldeles för viktigt, öppet och kreativt forum för att den ska bojkottas på grund av ett fåtal extremister. Därför anordnar Författarförbundet på Bokmässan i Göteborg i år en yttrandefrihetsvandring, en kedja av människor som står upp för det fria ordet. Vi kämpar för allas yttrandefrihet – inte emot någons. Det bästa sättet att värna författarens egen rätt att yttra sig är att solidariskt kämpa för andras. Men ur detta perspektiv har också författare och journalister en särställning: för varje skribent som tystas av hat och hot så påverkas ytterligare tusentals medborgare negativt.⁸⁹

---

⁸⁶ Petäjä, 2006, s.65f.

⁸⁷ Petäjä, 2006, s.70ff.

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Ardelius, Gunnar, 2016-09-20, ”Europas spöke hemsöker även Bokmässan”, *Dagens Nyheter*.

Argumentet belyser yttrandefrihetens viktiga roll i samhället och att Sverige bör stå upp för ordets makt och betydelse, vilket leder in på *autonomiargumentet* och dess *syn på åsikter*, om individer skall kunna vara rationella och autonoma har de rätt till all information i samhället.⁹⁰ Det är just det som Ardelius skriver, att han anser att prioritet borde vara att alla skall få ta del av yttrandefriheten och att en inte skall kämpa mot någon annans yttrandefrihet. Det leder även in på *demokratiargumentets* kärna, att alla individer har rätt till all information. Att medborgarna är insatta i den offentliga debatten (där alla åsikter av offentligt intresse tillåts), leder till ett hållbart självstyre som förutsätts för en fungerande demokrati enligt idealtypen.⁹¹ *Toleransargumentet* menar också att *individens roll* är viktig, men här genom att lyssna på andra åsikter accepterar de annan information och individer ökar sin toleransnivå och utvecklar sin verklighetsuppfattning.⁹² Dessa idealtyper uppvisar alla på olika vis hur viktigt det är att tillåta alla åsikter för ett fungerande (demokratiskt) och utvecklande samhälle och de återfinns i det Ardelius skrivit, där han framlägger hur viktigt det är att Nya Tider deltar på Bokmässan.

Det leder vidare till frågan om inskränkning av yttrandefrihet och när det är tillåtet. Här är det ingen av de fyra idealtyperna som förespråkar att åsikter skall begränsas utifrån de händelserna som nämns. Alltså är de händelser som Ardelius beskriver där individers åsikter begränsas både utomlands och i Sverige inte legitima enligt *sanningsargumentet*, *demokratiargumentet*, *toleransargumentet* eller *autonomiargumentet* för att de begränsar individerna felaktigt. För att återkoppla det till Sverige och till Nya Tider skulle det därför inte vara tillåtet att inskränka på yttrandefriheten. Eftersom det inte finns omständigheter som krig (*toleransargumentet*)⁹³, nationell säkerhet är inte hotad (*sanningsargumentet*)⁹⁴, tidningen har inte vad det framgår använt yttrandena som direkt förespråkar våld (*demokratiargumentet*)⁹⁵ eller utnyttjat sin yttrandefrihet till att individer i samhället har begränsats i sin förmåga för rationalitet (*autonomiargumentet*)⁹⁶. Samt så utger sig Nya Tider till att vara en tidningsredaktion som arbetar för en ”nyanserad” och ärlig bild av svensk media och av det som framgår på hemsidan förespråkas inget våld.⁹⁷

Ardelius är en stark förespråkare för yttrandefriheten och att journalisterna i samhället har en viktig roll, det är via dem som yttrandefriheten fortsätter existera, och yttranden får inte

---

⁹⁰ Petäjä, 2006, s.77f.

⁹¹ Petäjä, 2006, s.64.

⁹² Petäjä, 2006, s.70ff.

⁹³ Petäjä, 2006, s.163f.

⁹⁴ Petäjä, 2006, s.155f.

⁹⁵ Petäjä, 2006, s.161.

⁹⁶ Petäjä, 2006, s.165.

⁹⁷ Ingen angiven skribent, ”Om Nya Tider” *Nya Tider*.

tystas ned på det viset som det gjorts i vår omvärld. Att exkludera Nya Tider vore att förhindra medborgarna till att ta del av yttrandefriheten. Han menar att alla åsikter skall tillåtas och ljuda i vårt land och på Bokmässan - trots hoten måste det fria ordet övervinna rädslan av detta akuta problem i världen. Därmed är han i linje med flera av idealtypernas ställningstaganden kring yttrandefrihetens roll för individer, samhället och dess begränsningar.

4.4 Svenska Dagbladet: ”Yttrandefriheten går på bokmessa”

Tove Lifvendahl skriver i Svenska Dagbladet den 21 augusti en ledare där hon kritiserar Maria Källssons velande beslut om Nya Tidens deltagande:

Med all respekt för Källssons magkomfort, men det är inte något vidare förtroendeingivande svar. Det saknar dessutom principiell karaktär, eftersom vänsterextrema förlag med uttalad kommunistisk inriktning fortsatt tillåts. Om mässledningen hade bestämt sig från början att hålla alla extrema politiska inslag utestängda hade varit en sak. Men att man är beredd att sälja sin egen definition av yttrandefrihet för att den möter kritik, är kanske att betrakta som en god illustration av hur klen försvaret trots allt är för denna princip.⁹⁸

Lifvendahl kritiserar Källssons magkomfort och påpekar att Bok & Biblioteks uttalanden saknar förtroende eftersom att de inte står fast vid vad de menar med yttrandefrihet samt att andra organisationer av annan extrem karaktär fortfarande är välkomna. För att diskutera innebörden av yttrandefriheten i en demokratisk stat som Sverige kan det dras paralleller till *demokratiargumentet* och *toleransargumentets syn på åsikt* och *syn på samhället*. Dessa säger att inget får censureras för att samhället har rätt att ta del av all information för utvecklingen av demokrati (*demokratiargumentet*)⁹⁹, samt för att samhället skall bli mer tolerant inför delade åsikter (*toleransargumentet*).¹⁰⁰ Därför är det problematiskt precis som Lifvendahl skriver att vänsterextrema förlag som uttalat är kommunister är välkomna medan Nya Tider (som endast påstås från tidningen EXPO att ha en nazistkoppling) inte får delta. Härmed motsätts yttrandefriheten betydelse om vi ska se det utifrån dessa två idealtyper, eftersom en del åsikter tillåts medan andra åsikter inte tillåts är motsägelsefullt utifrån yttrandefrihetens devis om att tillåta alla åsikter så länge de inte är direkta hot mot demokratin, individer, samhället eller utgör

---

⁹⁸ Lifvendahl, Tove, 2016- 08-21, ”Yttrandefriheten går på bokmessa” *Svenska Dagbladet*.

⁹⁹ Petäjä, 2006, s.64f.

¹⁰⁰ Petäjä, 2006, s.73.

yttranden som är förräderi mot stat och demokrati samt vid omständigheter av krig utifrån dessa idealtyper. Enligt Lifvendahl är beslutet inte förtroendeingivande av den enkla anledningen att de inte är konsekventa utan styrs mer av medias kritik än att hålla fast vid deras första uttalanden om varför Nya Tider skulle få delta:

*Vår policy generellt är att alla måste få göra sin röst hörd oavsett åsikt. Det är själva essensen i yttrandefriheten*¹⁰¹

Detta uttalande är motsägelsefullt eftersom Bok & Bibliotek sedan tar ett nytt beslut om Nya Tidens deltagande efter stark kritik och drar tillbaka inbjudan. Det är därför Lifvendahl skriver denna artikel och kritiserar vd:n Källsson för hennes velande och hänsyn till sin egen magkomfort så att yttrandefriheter omtolkas.

Att tillåta alla åsikter i ett samhälle är något som de fyra idealtyperna *sanningsargumentet, demokratiargumentet, toleransargumentet och autonomiargumentet* förespråkar i olika utsträckning för att samhället skall utvecklas. Dock är det just det som inte sker i och med att Nya Tidens inbjudan dras tillbaka efter hård kritik. Det verkar som sagt finnas en tydlig uppdelning mellan vad som är tillåtet och det som bör hållas tillbaka när det kommer till frågan om yttrandefrihet och vad som tillåts på Bokmässan. Enligt *sanningsargumentet* är det inte rätt att göra på detta sätt eftersom det hindrar samhället att utmana åsikter och förhindrar individer att söka sanningen.¹⁰² Samhällets strävan efter sanningen förhindras om det sker inskränkningar på fel grunder som i det här fallet, Nya Tidens deltagande blev så starkt kritiserat att beslutet omvärderades.

För att återigen koppla det till *synen på åsikter i toleransargumentet* skulle det ställa sig kritisk till Bokmässans agerande att stänga ute vissa organisationer men inte andra. Samhället bör sträva mot yttrandefrihet till fullo eftersom det skapar tolerans, trots att individer har en tendens att vilja stänga ute åsikter som en inte håller med om bör allas åsikter accepteras.¹⁰³ För att koppla det till texten i Svenska Dagbladet finns det enligt författaren en viss förvirring i samhället kring vad yttrandefriheten innebär men framförallt att media kritiserade tidningen Nya Tider mer än andra extrema organisationer (exempelvis kommunistiska) som deltog på Bokmässan. Vad detta uppvisar är just det som *toleransargumentet* skriver om; att samhällets toleransnivå är olika beroende på ens egna åsikter.¹⁰⁴ Detta är ett exempel på att en del media

---

¹⁰¹ Petäjä, 2006, s.73.

¹⁰² Petäjä, 2006, s.44f.

¹⁰³ Petäjä, 2006, s.70f.

¹⁰⁴ Ibid.

som inte tyckte att Nya Tider skulle få delta uttryckte stark kritik till Bokmässan, och mässan valde därmed att lyssna till kritiken istället för att följa yttrandefriheten då de drog tillbaka inbjudan. Artikelförfattaren menar att detta är tvetydigt; att tillåta några men att sedan endast ifrågasätta andra av deltagare med grund i arrangörens magkomfort, är enligt Lifvendahl under all kritik. Att lyssna till den mediala debatten och sedan sälja sin åsikt om yttrandefrihet får inte hända. Därmed är det antagligen av den anledningen som Lifvendahl inleder artikeln med en beskrivning av yttrandefrihetens grund:

Temat för årets bok- och biblioteksmässa i Göteborg är yttrandefrihet. En grundläggande princip för ett fritt samhälle, en som alla säger sig omhulda. Men ytterst påfrestande att efterleva.¹⁰⁵

Detta citat inleder Lifvendahl texten med, där hon skriver vad hon anser att yttrandefrihet är och att det är svårt att efterleva det till fullo. Hon väljer även att beteckna yttrandefriheten som en grundprincip för ett fritt samhälle. Av den anledningen så skall Nya Tider få delta eftersom yttrandefriheten är en grundläggande princip. Dock förhåller sig inte Bokmässan neutral inför politiska åskådningar eftersom andra tillåts delta. Därmed är det oroväckande, precis som hon säger att de inte tillåter representation av allas åsikter och att individer är villiga att sälja sin åsikt om yttrandefrihet för att den möter motstånd är inte heller bra. Lifvendahl avslutar sin text med att lyfta problematiken om yttrandefriheten utifrån Lars Vilks. Dessa båda fallen är liknande eftersom de skapat stark debatt i media om yttrandefrihetens gränser och de båda har mött stark kritik.

Genomgående i debattartikeln återfinns det hos Lifvendahl en kritik mot att omvärdera sitt ställningstagande för att det mött offentlig kritik. I texten återspeglas idealtyperna när det kommer till *synen på åsikter*, Lifvendahl anser också att samhället bör tillåta alla åsikter eller ha lika begränsningar för all politisk extrem. Det skall inte finnas en uppdelning av vad som tillåts (som vänsterextrema organisationer) eller inte på Bokmässan. Därför, menar hon att alla bör tillåtas eller begränsas på samma grunder. Lifvendahl vill även poängtera i sin text hur media har varit de som styrt Bok & Biblioteks beslut då Källsson skiftat åsikt efter att hon mött kritik.

---

¹⁰⁵ Lifvendahl, Tove, 2016- 08-21, "Yttrandefriheten går på bokmässa" *Svenska Dagbladet*.

5 Resultat och diskussion

5.1 Resultat

Efter att ha utfört denna analys tycker jag mig kunna utläsa att synen på vad yttrandefrihet innebär och var gränsen går skiljer sig i svensk media. De debatt-och ledarinlägg jag analyserat lyfter olika aspekter av yttrandefriheten samt vad författarna värdesätter hos yttrandefriheten skiljer sig. Det finns även delade meningar om vad som bör vara tillåtet. Jag tycker mig kunna utpeka olika teman i tidningsartiklarna i frågan om yttrandefrihetens betydelse samt vad det innebär för Nya Tidens deltagande. Det första är att Bjurwald lyfter yttrandefriheten i relation till temat, nazism. Hon är emot att Nya Tider skall få delta på Bokmässan med tanke på att de enligt henne kan kopplas till nazismen, och nazister skall inte få delta i kulturens finrum. Därför bör deras yttrandefrihet begränsas. Ardelius talar även om högerextremism men ur en annan synvinkel; att de högerextrema rörelserna flyttat fram sin position och journalister inte får ta åt sig av hoten - det fria ordet och yttrandefriheten får aldrig släppas även fast dessa rörelser har ökat i vår omvärld. Ett liknande tema återfinns även i det Linderborg skriver i Aftonbladet, nämligen att ingen får tumma på yttrandefriheten. Trots att det talas om vem som får uttrycka vad, borde rättigheten att yttra sig enligt Linderborg aldrig ifrågasättas. Den sista artikeln av Lifvendahl lyfter yttrandefriheten i relation till medias viktiga roll, hur vd:n Källsson omvärderar sin definition av yttrandefrihet för att hon möter motstånd. Lifvendahl skriver också om en problematik kring hur vänster-och högerextrema organisationer bemöts olika, och så skall inte yttrandefriheten ta sig i uttryck enligt henne. Dessa teman som jag har funnit bildar ett mönster, att debatten handlar om politisk åskådning men som tre av fyra tidningsartiklar menar, bör yttrandefriheten gå före ens politiska åskådning.

Jag vill även poängtera en annan aspekt, Bokmässan är ett privat evenemang och väljer själva vilka de bjuder in på mässan. Detta är dock inget som tidningsartiklarna belyst, utan de har varit mer fokuserade på hur detta kan kopplas till yttrandefriheten. Att det är ett privat evenemang med privat arrangör, har därför hamnat i skymundan i diskussionen. Av den anledningen bör det inte vara samma regler för vad som tillåts eller inte (eftersom det inte är statligt), men ändå har flera journalisters tolkat det till en fråga om yttrandefrihet- där alla

organisationer och tidningar borde få delta på lika grund.

Det resultat jag har fått fram från analys-schemat, är att de flesta citat passade in bland de fyra idealtyperna medan några inte var möjliga att placera in. Det var tydligt i den första artikeln (av Bjurwald) som var emot att tillåta Nya Tider på Bokmässan, att hennes argument var svårare att placera i facken för de olika idealtyperna. Då hon lyfte en annan aspekt av yttrandefriheten. Trots det försökte hon ändå på de grunderna påvisa att nazisterna använder våld och därför bör deras yttrandefrihet begränsas, vilket till viss grad kunde liknas till bl.a. *sanningsargumentet*. Texten innehöll även citat som motsatte sig idealtypernas definitioner av yttrandefriheten. Då hon definierade och debatterade om yttrandefriheten i förhållande till andra aspekter så som nazismens utbredd och att Sverige borde motarbeta det än att välkomna. Bjurwalds artikel gick totalt emot *toleransargumentet* för att hon menade att åsikter av detta slag inte alls skapar tolerans, som *toleransargumentet* menar, utan det försvårar endast för individer och skapar mer intolerans om nazister tillåts.

Däremot de tre andra tidningsartiklarna visade sig vara för ett deltagande av Nya Tider. Deras åsikter om yttrandefrihet och hur de debatterade anser jag är mer traditionellt på så vis, att de alla värnar starkt om det fria ordet. Det visade sig att de flesta citaten gick att återfinna och var starkt kopplade till idealtypernas definitioner av yttrandefrihet. Linderborg, Ardelius och Lifvendahl skrev alltså mer om yttrandefrihet som kunde liknas till de idealtyperna poängterar: vikten av att tillåta alla åsikter, medborgarnas rättigheter till information och att det fria ordet är grunden för ett fungerande styrelseskick och demokrati.

Utifrån tidningsartiklarnas citat är den mest förekommande idealtypen *demokratiargumentet*, och kategorierna *synen på åsikter* och *synen på samhället*. Då flera citat kan tolkas till att alla har rätt till information av offentligt intresse för samhällets bästa och för att främja demokrati. Synen på åsikter utifrån *autonomiargumentet* liknar till viss del *demokratiargumentet*, och återfanns också i flera citat. Men skillnaden är att citaten fokuserade på att medborgarna har rätt till information för att de skall ha bättre förutsättningar till att utveckla sin rationella förmåga. Även flera citat kunde liknas till *synen på åsikter* och *individens roll* utifrån *toleransargumentet*, där det förespråkas att om samhällets medborgare lyssnar till varierande åsikter kan toleransen stärkas. Dock är det just här som Bjurwald påpekar motsatsen, nämligen att intoleransen ökar när samhället tillåter nazister i kulturens finrum. Därför finns det utifrån citaten från tidningsartiklarna en splittring i vad yttrandefrihet innebär (utifrån idealtyperna), där de tolkas olika beroende på journalisternas perspektiv på yttrandefriheten. Citaten beskriver yttrandefrihetens betydelse i förhållande till frågan om Nya Tider skall få delta - vilket majoriteten av artiklarna tyckte.

Det som även genomsyrar debatten är just var gränsdragningen går för yttrandefrihet. Det är här artiklarna skiljer sig då de utifrån olika teman (som jag beskrivit ovan) legitimerar sina åsikter för eller emot att Nya Tider skall få delta när det gäller frågan om yttrandefrihet. Den första artikeln anser inte att Nya Tider skall delta på Bokmässan då det är att överskrida gränsen för yttrandefrihetens innebörd, eftersom det är att tillåta nazister. Medan Linderborg, Ardelius och Lifvendahl menar på att det är just det som är yttrandefrihet, att tillåta alla åsikter i ett forum som detta, för att stärka det fria ordet.

En tanke som präglat mitt arbete är hur Nya Tider beskrivs, de anser sig själva vara partipolitiska obundna och arbetar för ett ”nyanserat” nyhetsflöde i Sverige där de slopar den politiska korrektheten. Medan många artiklar beskriver dem som att de har eller möjligtvis har en koppling till nazismen. Det återspeglas till viss del i resultatet och debatten bland dem som är emot Nya Tidars deltagande. Flera som använder denna beskrivning av Nya Tider har hämtat informationen från en artikel som EXPO skrev om Nya Tider inför Bokmässan 2016. EXPO är en politisk och anti-rasistisk tidning, dock är det ingen som håller sig kritisk till EXPO som källa, utan flera artiklar jag läst förlitar sig på denna fakta. Dock tycker jag detta är viktigt att lyfta då det funnits med under hela arbetsprocessen men det är svårt att säga hur mycket detta har påverkat situationen.

5.2 Diskussion

Under arbetets gång har jag reflekterat mycket över vad yttrandefrihet faktiskt betyder. I Sverige finns det en stark tilltro till yttrandefriheten men frågan är om många tänker vidare på vad det innebär eller vad en själv tycker att gränsen går. Det är något jag begrundat, hur komplex yttrandefriheten är och hur svårt det kan vara att definiera den. Därför har det varit intressant att lyfta denna problematik i frågan om hur svensk media diskuterade Nya Tidars deltagande på Bokmässan då det till vis grad fanns splittrade åsikter i samhället och media. Jag har lärt mig mycket nytt om yttrandefrihet och hur svårt det är att finna en gemensam benämning av fenomenet.

Jag valde att utgå från Petäjä för att han har forskat mycket om yttrandefrihet ur den svenska kontexten. Jag ser i efterhand att det hade varit att föredra att komplettera hans fem teoretiska argument med något som var mer inkluderande av andra värden och skiljde sig åt mer än dessa. Argumenten är starkt kopplade till en demokratisk grundidé som Petäjä även nämner och det har givetvis påverkat min uppsats hur jag har berört yttrandefriheten. De är

också liberala argument som är avgränsade till en fungerande demokrati. Dock finns det enligt mig andra värden än demokrati och liberalism som spelar roll för yttrandefrihet. Därför anser jag nu i efterhand att dessa idealtyper var trubbiga och anpassade för en specifik kontext och av den anledningen svårare att applicera på det som värdesätter annat inom yttrandefriheten. För framtida forskning hade det varit intressant att använda dessa klassiska teoretiska argument i relation till något mer utmanande. I takt med att samhället utvecklas och står inför nya utmaningar som begränsar yttrandefriheten, så som kränkningar och diskriminering kan andra värden inkluderas i yttrandefriheten.

Jag valde tidningsartiklar som primärmaterial och därför hade det också fungerat att göra en argumentationsanalys men jag anser inte att det hade fångat yttrandefrihetens innehåll på samma vis. Då mitt syfte inte var att finna den underliggande meningen eller argument för och emot yttrandefriheten, utan syftade till att uppvisa den splittrade synen kring yttrandefrihet, anser jag att den metod och teori jag använt fungerade väl för att få ut ett resultat.

Jag tyckte att jag kunde genomföra min studie som jag tänkt mig och fick fram ett intressant resultat trots att jag nu i efterhand gärna hade kompletterat med andra idealtyper. Jag tycker även att det var intressant och aktuellt att involvera media på detta vis som jag gjort i min uppsats eftersom media har fått ett större inflytande över informationsflödet. Yttrandefriheten har idag en viktig betydelse men är mycket svårfångad i den mening vad det innebär.

Referenser

Ardelius, Gunnar, "Europas spöke hemsöker även Bokmässan", *Dagens Nyheter*, 2016-09-20, URL: <http://www.dn.se/kultur-noje/kulturdebatt/europas-spoke-hemsoker-aven-bokmassan/> [Senast besökt: 2017-01-07].

Bjurwald, Lisa, "Därför bojkottar jag bokmässan", *Expressen*, 2016-08-22, URL: <http://www.expressen.se/debatt/darfor-bojkottar-jag-bokmassan/> [Senast besökt: 2017-01-07].

Carlsson, Ulla, "Freedom of expression in the digital transition: Speech at the European Symposium on Media Policy 2015, Oslo 20 November 2015." *Journal Of Media Business Studies* 13, no. 3 (July 2, 2016): 187-197.

Hans Bengtsson (red.), *Politisk kommunikation och demokrati*, Studentlitteratur, Lund.

Ingen angiven skribent, "Bokmässans historia", *Bokmässan*, URL: <https://bokmassan.se/for-besokare/om-bokmassan/historik/> [Senast besökt: 2017-01-07].

Ingen angiven skribent, chefredaktör Vávra Suk, "Om Nya Tider" *Nya Tider*, URL: <https://nyatider.nu/om-nya-tider/> [Senast besökt: 2017-01-07].

Ingen angiven skribent, "Svensk tryck- och yttrandefrihet firar 250 år" *Regeringskansliet*, publicerad 2016-06-02, URL: <http://www.regeringen.se/artiklar/2016/06/svensk-tryck--och-yttrandefrihet-firar-250-ar/> [Senast besökt: 2017-01-07].

Lifvendahl, Tove, "Yttrandefriheten går på bokmessa" *Svenska Dagbladet*, 2016-08-21, URL: <http://www.svd.se/yttrandefriheten-gar-pa-bokmassa/om/ledare> [Senast besökt: 2017-01-05].

Linderborg, Åsa, "Vänstern måste sluta vingla", *Aftonbladet*, 2016-08-22, URL: <http://www.aftonbladet.se/kultur/article23387536.ab> [Senast besökt: 2017-01-07].

Nilsson, Malin, 2001, ”Politikens medialisering”, i Hans Bengtsson (red.), *Politisk kommunikation och demokrati*, Studentlitteratur, Lund, (s.139–171).

Petäjä, Ulf, 2001, ”Yttrandefrihetens gränser”, i Hans Bengtsson (red.), *Politisk kommunikation och demokrati*, Studentlitteratur, Lund, (s. 89–138).

Petäjä, Ulf, 2006, *Varför yttrandefrihet? Om rättfärdigandet av yttrandefrihet med utgångspunkt från fem centrala argument i den demokratiska idétraditionen*, Intellecta Docusys, Göteborg.

Sidansvarig Hanna Carmvall, ”Publikationer Ulf Petäjä” *Högskolan i Karlstad*, senast uppdaterad: 2008-04-04, URL:

<http://www.hh.se/akademiforhalsaochvalfard/forskning/publikationerhov/publikationerulfpetaja.4310.html> [Senast besökt:2016-12-30].

Suk, Vávra, “Högre presstöd uppnått”, *Nya Tider*, publicerad 2015-02-17, URL:

<https://nyatider.nu/hogre-presstod-uppnatt/> [Senast besökt:2017-01-06].

Sverre, Moe, översätt. Björn Nilsson, 1995, *Sociologisk teori*, Studentlitteratur, Lund.